

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

צאת השבת	כניסת השבת	
20:18	19:03	ירושלים
20:20	19:22	תל אביב
20:22	19:23	חיפה
20:18	19:22	באר שבע

פרשה זו עוסקת ב**סיום נאומו הראשון של משה**: האיסור על כניסתו לארץ ישראל והעברת ההנהגה לידי יהושע בן נון, אזהרה על שמירת המצוות והזכרת מעמד הר סיני, אזהרת העם כי אי קיום מצוות יוביל לגלות, אזכור ראשוני למצוות התשובה, חתימת הנאום באזכור הניסים שנעשו לעם על ידי הבורא ומשמעותם, סיפור על הבדלת שלושת ערי המקלט בעבר הירדן; ו**נאומו השני**: חזרה על עשרת הדברות, פרשת שמע ישראל הכוללת את יסודות האמונה היהודית וחיוב זכירתם, ואזהרת העם על השמדת עבודה זרה בארץ הקודש.

בפרשה זו שנים עשר מצוות

שמונה מצוות עשה: ייחוד ה', אהבת ה', לימוד תורה, קריאת שמע, הנחת תפילין של יד ושל ראש, קביעת מזוזה ומלחמה בשבעת עמי כנען.

וארבעה מצוות לא תעשה: התאוות,¹ בחינת הבטחות ה', חנינת גוי עובד עבודה זרה ונישואין עם גוי.

הפרשה פותחת בהמשך נאומו של משה רבינו הנפרד עוד מעט מהעם אותו הנהיג למעלה מארבעים שנה. משה מתפלל לבורא ומבקש שיינתן לו מתנה מבלי לנכות מזכויותיו.² הוא מזכיר בפני ה' כי למד ממנו שתפילה מסוגלת לשנות גזירת שמים;³ פורט את מידות ה': טוב, ידו פתוחה לכל וכובש מידת הדין; מדגיש את השוני בין הבורא לבין מלך בשר ודם - לא יכול לפעול בניגוד לחוקה; ומבקש מה' שיניח לו להיכנס לארץ ישראל ולהגיע לירושלים ולמקום המקדש. משה מזכיר לעם ישראל כי הקב"ה התמלא עליו כעס⁴ בשל מעשיהם ואת דחיית בקשתו - תוך אזהרה שלא יבקש שוב. במקום זה מורה לו ה' לעלות ולהשקיף אל הארץ שאליה לא יבוא. משה מזכיר את שנצטווה להרגיע את יהושע שמחליף אותו בהנהגת העם, שיזכה להיכנס לארץ.⁵ ומזכיר להם את היצמדותם לעבודה זרה.

כעת פונה משה ומורה לעם להקפיד על שמירת מצוות שתזכה אותם בירושת הארץ המובטחת.⁶ משה מזהיר שלא יוסיפו או יפחיתו ממה שנצטוו. מזכיר להם את עונש החוטאים בבעל פעור ומבטיח להם: **"ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום"**. הוא מורה להם כי שמירת מצוות כוללת ראשית לימוד - המהווה תנאי למעשה - **"כי היא חכמתכם ובינתכם"** בעיני העמים שידברו על מעלות העם⁸ הנבחר **"אשר לו אלוהים קרובים אליו"**, ויהללו את הגינות חוקי התורה. משה מזהיר את העם שלא ישכחו⁹ את מעמד הר סיני בו דיבר אליהם ה' מתוך האש וציווה את משה להורות להם את שיקיימו בארץ אותה יזכו לרשת. הוא מוסיף ומזהיר את העם מעשיית פסל - תבליט של אדם או יצור חי אחר - ומפני התרשמות מוטעית מגרמי השמים ועבודה להם. הוא מזכיר לעם כי ה' לקחם **"מכור הברזל ממצרים"** להיות עמו, מזכיר גם את כעס ה' עליו בעקבות חטאם ואת שבועת ה' שלא יעבור משה את הירדן יחד עם העם היורש את הארץ, ומזהיר מפני שכחת הברית עם הבורא, ועבודה זרה **"כי ה' אלוהיך אש אוכלה הוא אל קנא"**.

¹ איסור זה שונה מ'לא תחמוד' המוזכר בעזרת הדברות - שם כולל האיסור הוצאת דבר מחברו שלא מרצונו באמצעות תחבולות שונות. התאוות כוללת את עצם המחשבה - גם אם לא מלווה בפעולה מעשית להשגת החפץ (ספר החינוך, מצווה תט"ז).

² רש"י ג, כג

³ לאחר שחטאו ישראל... אמר ה' למשה: "ועתה הניחה לי". ומשה לא הניח לה' והפך את הגזירה... (רש"י שם, כד).

⁴ רש"י שם, כו

⁵ יהושע חשש כי אם משה רבו לא זכה להיכנס לארץ, כל שכן הוא לא יזכה (רש"י שם, כח).

⁶ משה מראה להם כי לעומת המחילה שלא קיבל מאת ה', הם זכו למחילה ונכנסים לארץ (רש"י שם, כט).

⁷ לדוגמה, ליטול חמישה מינים בחג הסוכות.

⁸ שפתי חכמים ד, ו

⁹ כי אם לא יקיימו את התורה הם יהיו מבוזים בעיני הגויים (רש"י שם, ט).

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

כעת מתייחס משה לאשר עתיד להיות לאחר תקופת ההתאקלמות בארץ, ומזהיר מפני אפשרות של הליכה אחר עבודה זרה. משה מזמין את השמים והארץ להעיד שהתורה בעם ישראל¹⁰ כי יישמדו מעל פני הארץ, ומי שישרוד יגלה ויהיה עבד לעובדי אלילים. משה מתנבא כי ממקום גלותם יבואו לבקש את ה' "ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", ומבטיח כי ה' יקבל את השבים בתשובה "כי אל רחום ה' אלוהיך". משה מזכיר להם כי הדבר הגדול שקרה מאז בריאת העולם הוא ההתגלות האלוהית במתן תורה, והודעת גבורות ה' במכות שנתן במצרים ועל הים - כל זאת מכוח אהבתו לאבות האומה. ועל כן "וידעת היום והשבות אל לבבך" שה' הוא הגדול מכל, ובשמירת מצוותיו ייטב להם ולזרעם אחריהם בארץ ישראל.

משה מבדיל שלושה ערי מקלט¹¹ לקליטת רוצחים בשגגה בעבר הירדן: בצר בנחלת ראובן, ראמת בנחלת גד וגולן בנחלת מנשה.

משה מעיד כי התורה שעתידי הוא לסדרה לאחר פרשה זו,¹² היא הדברים שהורה להם בצאתם ממצרים וכעת חזר עליהם בעומדו בעבר הירדן המזרחית¹³ - מקום בו ירש עם ישראל נחלת סיחון ועוג. הוא קורא לכל העם ואומר להם כי הברית שנכרתה בחורב בין הבורא לבנינם ומחייבת אותם שמירת תורה ומצוות, נכרתה עם כל בני העם העתידיים להיוולד גם בעתיד. הוא מזכיר כי ה' בכבודו ובעצמו דיבר עימם,¹⁴ ועובדת אמירת ה' דברות על ידי משה הייתה פחדם לשמוע את ה' באופן ישיר. משה חוזר על עשרת הדברות: אמונה מוחלטת בבורא כאל יחיד,¹⁵ איסור עבודה לאל אחר,¹⁶ איסור הזכרת ה' לחינם, חיוב שמירת שבת¹⁷ עליה נצטוו במרה,¹⁸ חיוב כיבוד הורים,¹⁹ איסור רציחה, איסור נאיפה,²⁰ איסור גניבה, איסור עדות שקר המזיקה לחברו, איסור חמדנות והתאוות.²¹ משה מזכיר לעם כי מאז מעמד זה לא נראה עוד ה' באופן גלוי.²² הוא מזכיר את בקשת ראשי העם שח' דברות ייאמרו על ידי משה - כי אם ישמעו "את קול ה' אלוהינו עוד ומתנר" ואת היענות ה' לבקשם באומרו: "היטיבו כל אשר דבר". את ייחול ה' שימשיך העם לירא אותו ולקיים מצוותיו "למען ייטב להם ולבניהם לעולם". את הוראת ה' לעם "שובו לאוהליכם" ואת ציוויו למשה: "עמוד עמדי ואדברה אליך את כל המצווה".

משה מבטיח לעם כי הקפדה על קיום המצוות היא ערובה לאריכות ימים טובים²³ ומשכן בארץ ישראל, ומדגיש לעם כי מטרת לימוד וקיום המצוות היא יראת ה' שתזכה בצאצאים שימשיכו דרכם ובאריכות ימים.²⁴ הוא פונה לעם ואומר כי ה' אלוהיו עתיד להיות ה' אחד,²⁵ ומורה להם לעשות דברי ה' מתוך אהבה:²⁶ "בכל לבבך²⁷ ובכל נפשך²⁸ ובכל מאודך".²⁹

¹⁰ רש"י שם, כד

¹¹ למרות שאינן קולטות רוצחים כל עוד לא יפרשו שלושת הערים בארץ ישראל על ידי יהושע. הסיבה לכך היא רצונו של משה שלא לוותר על מצווה שיכול לקיים כבר עכשיו. מכאן ניתן ללמוד עניין חביבות מצוות (רש"י שם, מא).

¹² רש"י שם, מד

¹³ רש"י שם, מה

¹⁴ אחרת יאמרו לו: הטעית אותנו - כדרכם של מתווכים (רש"י ה, ד).

¹⁵ תוך הזכרת יציאת מצרים.

¹⁶ כולל עשיית פסל ועבודה לו - תוך אזהרת עונש לארבע דורות לעובר, והבטחת שכר לאלפי דורות לשומרים מצוותיו.

¹⁷ הכולל אחריות האדם על משפחתו ורכושו.

¹⁸ משה מזכיר להם בנוסף, כי תכלית פדיונם מארץ מצרים הייתה לשם היותם עבדים למקום ברוך הוא (רש"י שם, טז).

¹⁹ רש"י שם, יב

²⁰ תוך הבטחת שכר - אריכות ימים למקפיד.

²¹ קיום יחסי אישות עם אשה נשואה.

²² ראו הערה 1.

²³ רש"י שם, יט

²⁴ בעולם הזה ובעולם הבא.

²⁵ רמב"ן (ו, ב).

²⁶ שיראו כולם את הטוב, גם בדברים שכיום נראים רעים (כלי יקר שם, ד).

²⁷ דבר זה גדול מקיום מצוות הנובע מיראה (רש"י שם, ה)

²⁸ בשני יצרי האדם, הטוב והרע (רש"י שם, שם).

²⁹ מסירות נפש עבור ה' (רש"י שם, שם)

בכל רכושך - יש אנשים שדבר זה קשה להם יותר ממסירת נפשם. פירוש נוסף מלשון מידה, כלומר אתה מחוייב באהבת ה' בין אם עושה לך טובה ובין אם רעה (רש"י שם, שם).

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

הוא מבהיר כי משמעות האהבה בה מצווים היא להרגיש את התחדשות הדברים,³⁰ ומורה להם לשנן³¹ דברים אלו בפני התלמידים ולהשקיע לשם כך את מירב הזמן והכוח תוך הקפדה על ייחוד ה' בקימת האדם ובשכיבתו לישון. משה מורה להם לכתוב דברים אלו ולהניחם על היד והראש, וכן על מזוזות הפתחים.

משה מזהיר את העם כי בבואו לארץ, ובקבלתו "בתיים מלאים כל טוב אשר לא מלאת" אל יביא הדבר לשכחת הוצאתם ממצרים והליכה אחר אלוהים אחרים - דבר שיכעיס את הבורא ועלול להביא להשמדתם. הוא מורה שלא ינסו את ה' כפי שעשו בעבר,³² אלא יקיימו את מצוות ואף ינהגו לפנים משורת הדין³³ ובכך ירשו את הארץ וינצחו את אויביהם.

משה מנחה את העם: "כי ישאלך בנך מחר לאמר" מדוע שומרים אנו את מצוות התורה, תענו כי היינו עבדים במצרים וה' הוציאנו משם תוך גילוי אותות ומופתים, מתוך מטרה להביאנו לארץ המובטחת לאבותינו, ולקיים מצוותיו "לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה".

משה מספר לעם כי בהביא אותנו ה' אל הארץ ישליך מפניהם שבעה עמים אשר יינתנו בידיהם, והם מצווים להחרים. הוא מצווה "לא תכרות להם ברית ולא תחנם".³⁴ משה מורה שלא יינשאו לגויים, ואף נישואי בת ישראל לגוי³⁵ מסוכנים לעתיד העם - שכן אותו גוי יסיר את הנכד מעבודת ה'. בני ישראל מצווים להשמיד כל עבודה זרה ומקום הזביחה אליה "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך" שבחר בך להיות עמו המיוחד. משה מזכיר להם כי בחירתם לעם לא הייתה עובדת היותם עם גדול, אלא אהבת ה' אותם. הוא חוזר על ריבוי החסד שירעיף ה' לשומרים מצוותיו³⁶ מול העונש שייתן לעוברים על דבריו - הללו יקבלו שכר בעולם הזה, על מנת שיכול לאבדם מהעולם הבא - ומסיים באומרו: "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם".

חידות לפרשת ואתחנן

1. מי אוהב מתנות? (ד, כג)
2. כיצד הקדמת פורענות מביאה לטוב? (ד, כה)
3. מי נחשב אביו של אדם למרות שלא ילדו? (ו, ז)
4. מהו התנאי להתיר שבועה בשם ה'? (ז, יג)
5. כיצד ייתכן שה' נותן שכר למי ששנא עליו? (ז, י)

לקבלת העלון כתבו לי yaakovkatz1989@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ שלחו הודעה 0532547332
או לחצו כאן

שבת שלום

³⁰ ולא יתייחסו לזה כאל ציווי ישן שלא זוכה לתשומת לב (רש"י שם, ו).

³¹ דבר זה מחדד את הדברים ומביא לזיכרוןם (רש"י שם, ז).

³² באומרם "היש ה' בקרבנו" (רש"י שם, יד).

³³ רש"י שם, יח.

³⁴ מלשון חנייה בארץ, או נשיאת חן, כלומר לומר שהם יפים וכו' (רש"י ז, ב).

³⁵ כלומר, למרות שבמקרה זה הילד יהודי, שכן הולכים אחר האם (רש"י שם, ד).

³⁶ בין מתוך אהבה ובין מתוך יראה.